

# Protokół

## 4. posiedzenia, I. sesyi, IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 19. września 1908.

Początek o godzinie 10 minut 20 przed południem.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. E. Stanisław hr. Badeni.

Sekretarze: Mieczysław Urbański, Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wasung, Zacharyasz Skwarko.

Obecných posłów 128.

Ze strony Rządu: JE. c. k. Namiestnik Dr. Michał Bobrzyński i c. k. Wiceprezydent Namiestnictwa Włodzimierz hr. Łoś.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Marszałek oznajmia, iż protokół 2. posiedzenia uważa za przyjęty, gdyż nie wniesiono przeciw niemu żadnych zarzutów, protokół 3. posiedzenia złożony jest w biurze sejmowem do przejrzenia.

Marszałek oznajmia, że udzielił ośmio-

dniowego urlopu p. Kazimierzowi Lubomirskiemu.

Marszałek oznajmia, że komisye ukonstytuowały się w następujący sposób:

Komisya administracyjna: Przewodniczący Laskowski. Zastępca przew. I. Stapiński. Zastępca przew. II. Doliński. Sekretarze Tertil, Wrześniowski.

Komisya bankowa: Przewodniczący Leo. Zastępca przew. Kraiński Władysław. Sekretarz Adam.

Komisya drogowa: Przewodniczący Męciński. Zastępca przew. Sare. Sekretarz Doliński.

Komisya gosp. krajowego: Przewodniczący Brykezyński. Zastępca przew. Marszałkowiez. Sekretarze Brunieki Julian, Schnell, Wasung.

Komisya górnicza: Przewodniczący Go-rayski. Zastępca przew. Długosz. Sekretarz Zamoyski.

Komisya kolejowa: Przewodniczący Skołyśzewski. Zastępca przew. Vivien. Sekretarz Czech.

Komisya petycyjna: Przewodniczący Michałowski. Zastępca przew. Jedynek. Sekretarze: Weiser Wrześniowski.

Komisya podatkowa: Przewodniczący Gołuchowski. Zastępca przew. Loewenstein, Sekretarz Schätzel.

Komisya prawnicza: Przewodniczący Maiss. Zastępca przew. Czaykowski. Sekretarze Hanczakowski, Landau.

Komisya przemysłowa: Przewodniczący Lubomirski Andrzej. Zastępca przew. I. Rutowski. Zastępca przew. II. Zardecki. Sekretarze: Mycielski Edward, Rittel, Kiweluk.

Komisya sanitarna: Przewodniczący Gołuchowski. Zastępca przew. Jabłoński. Sekretarz Bednarski.

Komisya szkolna: Przewodniczący Rayski. Zastępca przew. Piniński. Sekretarze: Michałowski, Adam.

Komisya wodna: Przewodniczący Kozłowski. Zastępca przewodniczącego Kolscher. Sekretarz Krynicki.

Komisya dla reform agrarnych: Przewodniczący Sękowski. Zastępca przew. Sala. Sekretarz Skarbek.

Komisya solna: Przewodniczący Wasung. Zastępca przew. Sapieha. Sekretarz Zamojski.

Marszałek oznajmia, że w myśl postanowień §. 78. regulaminu ustne popieranie petycyj jest rzeczą wyjątkową i udzielenie na to pozwolenia należy do Marszałka. Tym posłom, którzy zgłosili się do ustnego poparcia petycyj, udziela jeszcze głosu; na przyszłość jednak uprasza, by ci posłowie, którzy pragną ustnie popierać petycyje, udawali się do Marszałka w celu podania do jego wiadomości ważnych powodów, dla których zamierzają poprzeć ustnie petycyje i w celu otrzymania na to pozwolenia.

Sekretarz p. St. H. hr. Badeni, odczytuje spis petycyj wniesionych po dzień 19. września 1908 roku, które przydzielono następującym komisjom, a mianowicie:

Komisji budżetowej: L. s. 453—456, 458, 461—463, 466, 467, 492—494, 497—501, 503, 506, 508—509, 512, 515, 516, 518, 519, 521—529, 534, 535, 537—539, 544—547, 549, 552, 553, 555, 563, 564, 570, 575, 577, 581, 592, 594, 601—603, 606, 608, 610, 611, 617—636, 640, 641, 643—646, 649, 651, 652—656, 659, 661, 664—667, 670.

Komisji szkolnej: L. s. 459, 464, 465, 495, 496, 507, 530, 536, 541, 550, 551, 554, 556, 568, 569, 574, 578, 579, 582—586, 589 do 591, 593, 595—600, 604, 607, 609, 612 do 614, 638, 639, 642, 647, 648, 658, 660, 662, 663, 668.

Komisji gminnej: L. s. 669.

Komisji petycyjnej: L. s. 531, 532, 650.

Komisji administracyjnej: L. s. 457, 460, 480, 502, 543, 560, 573, 576, 580, 615.

Komisji prawniczej: L. s. 468—471, 473—478, 557, 616.

Komisji gospodarstwa krajowego: L. s. 562, 565, 588.

Komisji drogowej: L. s. 504, 505, 513, 517, 520, 558, 567, 571, 587.

Komisji podatkowej: L. s. 479, 510, 511, 540, 637, 657.

Komisji kolejowej: L. s. 491, 572, 605.

Komisji górniczej: L. s. 533.

Komisji przemysłowej: L. s. 514, 566.

Komisji sanitarnej: L. s. 548.

Komisji wodnej: L. s. 542, 559, 561.

Wydziałowi krajowemu: L. s. 472.

Po odczytaniu petycji Ls. 453 mieszkalców m. Rozdoła o subwencję na cele

asanacyjne m. Rozdoła przemawia p. Senyk, popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls. 454 gminy Siotwiny o zapomogę przemawia p. Szwed, popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls. 455 Tow. gimn. „Sokół“ w Brodach o subwencję udziela Marszałek głosu p. Sali, który tego zażądał.

P. Sala nieobecny.

Po odczytaniu petycyi Ls. 456 Tow. rolniczego w Wadowicach o subwencję i pożyczkę przemawia p. Styła, popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls. 457 mieszkańców gm. Zembrzyce w sprawie zamknięcia szynków w dniu świąteczne przemawia p. Styta popierając tę petycję.

Sekretarz p. St. H. hr. Badeni odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono jednoznacznie komisjom, jak wyżej.

Po odczytaniu petycyi Ls. 491 Reprez. m. Baligrodu o wyjednanie budowy kolei Lisko-Łukawica-Cisna przemawia p. Staruch Antoni, popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls. 492 Wydz. pow. w Lisku o pomoc dla ludności dotkniętej klęskami elementarnymi przemawia p. Staruch Antoni, popierając tę petycję.

Po odczytaniu petycyi Ls. 493 komitetu budowy szkoły gospodyń wiejskich w Szymwałdzie o zasiłek przemawia p. Witos, popierając tę petycję.

Sekretarz p. St. H. hr. Badeni odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono jednoznacznie komisjom, jak wyżej.

Po odczytaniu petycyi Ls. 527 Ruskiego Narodnego Domu w Stanisławowie o subwencję Marszałek udziela głosu p. Krynickiemu, który tego zażądał.

P. Krynicki nieobecny w Izbie.

Sekretarz p. St. H. hr. Badeni odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono jednoznacznie komisjom, jak wyżej.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania złożonych wniosków i interpelacyj.

P. Kiweluk, a następnie p. St. H. hr. Badeni odczytują zgłoszone wnioski i interpelacje, które opiewają:

### W n i o s e k

p. Krynickiego i tow. w sprawie ubezpieczenia brzegów rzeki Bystrzycy sołotwińskiej i jej dopływów około gmin Progi, Kryczka, Jabłonka, Rakowiec, Sołotwina, Zarzecze, Monastereczany, Żuraki, stare Bohorodeczany, miasto Bohorodeczany, Lachowce, Stebnik, Stary Łysiec i miasto Łysiec.

Zważywszy, że tak dopływy Bystrzycy sołotw. t. j. górskie potoki Lubieniec, Maniawka, Rakowiec, jak i sama rzeka Bystrzyca, płynące obok wyżej nazwanych gmin, rok rocznie zalewają niżej położone grunta i domy i niszczą mienie ludności, a nawet bezpośrednio już zagrażają życiu mieszkańców;

zważywszy, że powiat bohorodeczański oprócz szkód elementarnych z powodu posuchy na wiosnę, deszczów — dotknięty został jeszcze dwukrotnym, dotąd niebywałym wylewem Bystrzycy i jej dopływów tak, że wszelką w niższych miejscach zadzoną ogrodowinę i zasiane zboże, nawet i łąki woda zupełnie zamuliła, wiele dzieśiątek morgów ornej ziemi zabrała, domy i budynki uniosła i uszkodziła;

zważywszy, że w samem sprawozdaniu Wydziału krajowego powiat bohorodeczański ma szkodę do 75%;

zważywszy, że tylko bezzwłoczne ubezpieczenie brzegów tych rzek i dopływów może bodaj w części usunąć niebezpieczeń-

tswo na czas najbliższy — żeby uchronić ludność od dalszych szkód — dopóki prawdziwa regulacya, która zresztą dopiero na późniejszy czas jest wyznaczoną. — nie nastąpi ;

zważywszy, że regulacyi Bystrzycy i jej dopływów według programu dokonać ma c. k. Rząd.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby wniesioną do c. k. Namiestnictwa prośbę gmin nadbrzeżnych rzeki Bystrzycy i jej dopływów o jej uregulowanie, a co najmniej o zabezpieczenie brzegów w miejscach, gdzie zagraża bezpośrednio domom i gospodarczym budynkom oraz ogrodom, jak najrychlej korzystnie i przychylnie załatwił i bezzwłocznie co potrzeba urzędowi regulacyi Bystrzycy sołotw. w Stanisławowie porczył.

Wnioskodawca:  
Krynicki, w. r.

Senyk, Tracz, Korol, Myroniuk-Zajaczuk, Dudykiewicz, Oleśnicki, Kurowiec, Kołpaczkiwicz, T. Staruch, A. Staruch, Krysoваты, Dumka, Hanczakowski, Winuiczuk, Sandulak.

#### I n t e p e l a c y a

Jana Kiweluka i tow. do Ekscellencyi Pana Namiestnika w sprawie bezprawnego wymiaru należności spadkowych przez c. k. Dyrekcję skarbowego okręgu w Czortkowie.

§ 102. pat. ces. z 9. września 1854 Nr. 208 Dz. u. p. przepisuje, że w spadkowych sprawach — o ile wartość spadku ma być podana — może to nastąpić także wedle rejestrów podatkowych, biorąc po myśli rozp. minist. z 8. czerwca 1890 Nr. 27 Dz. u. p. 70-krotny podatek gruntowy lub 60-krotny podatek domowo czynszowy.

Zgodnie z tą ustawą i sąd powiatowy w Kopyczyńcach między innymi i w sprawach spadkowych w dołączonym pod 1/spisnie naprowadzonych — ustalił wartość majątku spadkowego.

Ale c. k. powiatowa Dyrekcya skarbu w Czortkowie z pominięciem prawnych postanowień, nie przeprowadziwszy sądowej oceny — samowolyie podnosi wartość spadkowego majątku — wobec którego to postępowania, j. n. p. z załączonego wykazu wynika — płacą dzieci spadkobiercy od skadku wartości 41. kor. 97 gr. takse w kwocie 33 kor. 80 gr., a od spadku wartości 944 kor. 50 gr. płaci wychowanek spadkodawcy 530. kor. 50. gr.

Takie postępowanie rujnuje biedną ludność — i na opłacenie takich należności trzeba zwykle sprzedawać część spadku.

W dodatku postępowanie to sprzeczne z działaniem sądu podkopuje powagę tegoż.

Zapytujemy przeto J. Ekscellencyę:

Czy Ekscellencya skłonny jest pouczyć podwładne sobie organa skarbowe — w szczególności c. k. Dyrekcję skarbowego okręgu w Czortkowie, aby trzymając się postanowień prawnych przy wymiarze spadkowych należności, brały za podstawę daty oceny dostarczone przez c. k. Sąd — i zaniechały samowolnego oznaczania wartości spadku, a tem samem niesłusznego i bezprawnego wymiaru należności skarbowych?

Jan Kiweluk, m. p.

Lewicki, Korol, Tracz, Krysoваты, Makuch, Dumka, Skwarko, Oleśnicki, Sandulak, Winuiczuk, Kurowiec, Sodomora, T. Staruch, A. Staruch.

Akta	Gmina	Imię i nazwisko zmarłego	kto dziedziczy	Jaki majątek	Wartość majątku	Stan pasywów	Czysty spadek	Wymiar prawny	Wymiar bezprawny	U w a g a
A V 113/7	Kopyczyńce	Mikołaj Czernysz	dzieci	2 1/4 morga, chata, stodoła, chlew	341 25	120	221 25		B 100/26 szk. 3	
A IV 124/7	Suchostaw	Iwan Napadaj	"	10 morgów, chata, inwentarz	2.086 80	80	2.066 60		B 100/7, 92 80 szk. 7 80	
A V 227/7	Hadyńkowiec	Joryna Bodnar	"	2 1/4 morga	311 40	20 60	191 40		B 227/7 30 szk. 3 30	
A V 227/7	Zabińce	Iwan Choptowyj	"	4 1/2 morga	432 —	303 —	228 40		B 227/7 26 szk. 3	
A V 294/7	Niżborg nowy	z Kluczewiczów Eufrozyna Olijnyk	nietletnie	3 3/4 morga	311 32	90 —	221 32		B 100/1, 25 50 szk. 3 —	
A V 318/7	Suchostaw	Pawło Belej	"	8 1/2 morga, chata, inwentarz	1.168 80	100 —	1.068 80		B 317/3 37 szk. 4 20	
A V 310/7	Suchostaw	Mykieta Dereworiz	dzieci	2 3/4 morga	379 40	40 —	339 40		B 103/3, 19 50 szk. 2 —	
A V 309/7	Jabłonów	Wasył Fedoryszyn	wychowanek Ilko Mielaj- fyszyn	zagroda 17 morgów	1.024 50	50 —	944 50		B 100/1, 530 50 szk. 15 50	
A V 405/7	Kopyczyńce	Moses Lande	syn z rytuał. małżeństwa	plac z chatką	820 —	800 —	20 —		B 307/3 92 70 szk. 3 30	Urzędnik z Czortkowa robił widowom docho- dzenia. Sad rektował przeciw wyznawcy.
A V 232/7	Majdan	Anna Tanach	dzieci	2 1/4 morga	144 20	40 —	104 20		B 100/1, 47 07	
A IV 320/7	Choroszków	Andruch Woron- czak	"	zagroda 15 morgów	906 80	100 —	806 80		B 1003/4 57 50 szk. 6 90	Urzędnik z Czortkowa zawarł jakąś ugodę, której Sad nie zatwier- dził. Dyrekcya oceniła spadek na 1400 kor.
A V 204/7	Postołówka	Magdalena Kis	"	1 3/4 morga	365 40	—	365 40		B 1007/7 19 —	
A V 224/7	Majdan	Anna Kowalska	"	1/6 placu i ogrodu z chatą i stodołą, 1/2 morga pola	65 97	24 —	41 97		B 224/7 33 80	
A V 1/3	Suchostaw	Matrona Hrynnak	"	1 morg 290 sąż. <sup>2</sup>	137 90	30 —	107 90		B 314/8 32 09	
A V 350/7	Myszkowce	Józef Jasiński	"	1/2 morga, ruchomości	127 40	50 —	77 40		B 302/5 24 59	
A V 350/7	Niżborg nowy	Dmytro Olijnyk	matka	3/4 morga	56 —	20 —	36 —		B 1022/8 11 —	
A V 434/7	Jabłonów	Agałia Szastko	dzieci	1 3/4 morga	249 90	60 —	189 90		B 203/6 8 —	
A V 204/7	Suchostaw	Katarzyna Swerhun	ojciec	1 1/2 morga	109 20	100 —	9 20		B 1049/8 50	

## I n t e r p e l a c y a

Iwana Kiweluka i tow. do J. Ekscellency Pana Namiestnika w sprawie bezprawnego rozdziału administracyjnego gminy Niźborg nowy w powiecie husiatyńskim na gminy: Niźborg nowy i Niźborg szlachecki.

Gmina Niźborg nowy ma przysiółek zwany „szlacheckim“, który stanowi część gminy, nin jest niezem odgraniczony, a zagrody przysiółka i wsi łączą się i leżą obok siebie — mają szkołę, cerkiew i kościół księgi gruntowe są jedne dla całej gminy, a pola mieszają się.

Mimo tego, że Niźborg nowy z przysiółkiem „szlacheckim“ stanowił od dawna jedną gminę administracyjną — c. k. Starostwo w Husiatynie uważa od kilku lat przysiółek „szlacheckim“ za osobną gminę administracyjną — i osobno przeprowadza tam wszelkie wybory — jak również mieszkańcom tego przysiółka przypisuje się osobne podatki i prestacje, zwykle wyższe, jak gminie Niźborg nowy.

Ponieważ skutkiem tego bezprawnego stanu czuje się wielu mieszkańców gminy pokrzywdzonymi — bo zmusza się ich do ponoszenia ciężarów nieprawnie nałożonych, przeto zapytuję J. Ekscellencyę:

Czy Ekscellencya zechce polecić c. k. Starostwu w Husiatynie, aby usunęło bezprawnie przeprowadzony podział administracyjny gminy Niźborg nowy na Niźborg nowy i Niźborg szlachecki, rozwiązało bezprawnie urzędującą radę gminną w Niźborgu szlacheckim i zaprowadziło normalne stosunki przez jednolitą administracyę w całej gminie?

Jan Kiweluk.

Lewicki, Skwarko, Makuch, Korol, Tracz, Krysowaty, Oleśnicki, Saudulak, Winniczuk, Kurowiec, Sodomora, A. Staruch, T. Staruch, Dumka.

## I n t e r p e l a c y a

posła Starucha Tymotousza i tow. do Wysockiego Rządu w sprawie bezprawnego zakazu

odbycia wiecu przez c. k. Starostę Bielańskiego w Brzeżanach.

Niżej podpisany wniósł prośbę do c. k. Starostwa w Brzeżanach o pozwolenie na odbycie wiecu 28. września pod gołem niebem w Soranczukach w celu złożenia poselskiego sprawozdania przed swoimi wyborcami, jako też w celu zbadania na miejscu skutków strasznej elementarnej klęski, jaka w roku bieżącym dotknęła wszystkie gminy naszej części kraju i żeby następnie jak najrychlej można było przyjść z pomocą ubogiej ludności. C. k. Starosta w Brzeżanach p. Bielawski zabronił podpisanemu na odbycie wiecu na podstawie § 6. ustawy z 13. listopada 1867 r., naprowadzając, że odbycie tego wiecu pod gołem niebem zagraża publicznemu porządkowi. Ten zakaz jest jaskrawem nadużyciem władzy urzędowej, jak i brutalnem pogwałceniem konstytucyjnych praw zagwarantowanych austriackim obywatelom. I co więcej — ten pan Starosta nawet nie naprowadził przyczyn zakazu tego wiecu, wymaganych paragrafem powyższej ustawy, zignorował tę ustawę i naruszył prawa tysięcy obywateli, czem dopuścił się zbrodni i musi być za to pociągnięty do surowej odpowiedzialności, tem bardziej, że ten wypadek przewyższa wszelkie nadużycia, jakie kiedykolwiek dotąd popełniono ze strony galicyjskich starostów, bo bywały wypadki nielegalnych zakazów wieców, jednakowoż dotyczący Starosta starał się przynajmniej wymyślonymi faktami, jak n. p. epidemii itp. swój bezprawny zakaz nsprawiedliwić, ale brzeżański Starosta pan Bielawski i tego nie uczynił, ale samowolnie zawiesił austriacką konstytucyę. Ponieważ na ten wiec zbrali się ludzie z 27 wsi brzeżańskiego powiatu i sąsiednich, a zakaz wiecu doręczono podpisanemu 27. sierpnia wieczór, t. j. dzień przed mającym się odbyć wiecem, przeto nie można było odwołać go, więc podpisany wysłał telegram na ręce Ekscellencyi pana Namiestnika Bobrzyńskiego z prośbą o cofnięcie zakazu, bo kilka tysięcy zgromadzonego ludu zażądało tego ze straszem rozgoryczeniem. Ale mimo za-

placonej odpowiedzi Ekszelleneya pan Namiestnik nie był laskaw do dzisiejszego dnia odpowiedzieć na powyższy telegram. Jest to niesłychane, aby w ucywilizowanym konstytucyjnym państwie Namiestnik ignorował w ten sposób głos reprezentanta ludu i wolę kilkotysięcznego zgromadzenia obywateli. W dowód tego przytaczam tekst wysłanego telegramu: „Ekszelleneya Bobrzyński Namiestnik Lwów. Brzeżański Starosta Bielawski zabronił mi dziś wiec bez żadnej przyczyny, zakaz doręczono zapóźno, zgromadzony naród strasznie rozgoryczony, proszę o cofnięcie zakazu i pozwolenie na wiec. Staruch poseł do Rady państwa i Sejmu“. Przeto niżej podpisani zapytują c. k. Rząd: 1. Czy skłonny jest pociągnąć p. Starostę Bielawskiego z Brzeżan do surowej odpowiedzialności za to niesłychane nadużycie?

2. Jak Wysoki Rząd usprawiedliwi postępek Namiestnika Ekszelleneyi Bobrzyńskiego, który na wysłany do niego telegram i na zapłaconą odpowiedź nie dał po dziś dzień posłowi Tymoteuszowi Staruchowi żądanej odpowiedzi?

3. Co Wysoki Rząd zamierza uczynić, aby u nas takie nadużycia na przyszłość nie powtarzały się.

Tymoteusz Staruch.

Kiweluk, Kurowiec, Dumka, A. Staruch, Oleśnicki, Senyk, Kryswaty, Korol, Tracz, Lewicki, Winniczuk, Makuch, Sodomora, Szwed.

#### I n t e r p e l a c y a

posła Sodomory i tow. do Wysokiego Rządu w sprawie bezprawnego używania polskiego języka jako wykładowego w ludowej szkole w Burkanowie pow. Podhajce.

Od niepamiętnych czasów był w ludowej szkole w Burkanowie wykładowym językiem język ruski. W roku 1893 w maju uchwaliła Rada gminna podstępem, kiedy nie była w komplecie, polski język wykładowy i zaraz w jesieni 1893 r. pospiesznie przeprowadzono tę uchwałę.

W r. 1907 w lutym uchwała Rada gminna 22. głosami na 30 radnych wprowadzenie ponowne ruskiego języka wykładowego do szkoły — boż Burkanów jest czysto ruską gminą — ale mimo tego dotąd używa się w szkole w Burkanowie polskiego języka wykładowego, chociaż od czasu uchwały gminnej Rady mija półtora roku.

Przeto podpisani zapytują: dlaczego Rada szkolna nie przeprowadziła uchwały Rady gminnej i co zamierza uczynić Wysoki Rząd, aby szkolne władze usunęły bezprawnie używany polski język wykładowy ze szkoły ludowej w Burkanowie, a zaprowadziły język ruski.

Interpelant:  
M. Sodomora.

Myroniuk, Zajaczuk, Dumka, Oleśnicki, Lewicki, Korol, Kiweluk, Kurowiec, Kryswaty, Dudykiewicz, Winniczuk, A. Staruch, T. Staruch, Makuch, Skwarko, Sandulak.

#### I n t e r p e l a c y a

Jana Kiweluka i tow. do Wysokiego Wydziału krajowego jako organu nadzorczego Rad powiatowych w sprawie rozdziału zapomogi pogorzalcem przez Wydział Rady powiatowej w Rudkach.

Dnia 1. maja b. r. spłonęło w Podhajczykach powiatu Rudki 17 gospodarzy. Wydział krajowy udzielił im 90 kor. zapomogi do rozdzielenia przez Wydział Rady powiatowej.

Z 17 pogorzalców było 6 rzymskiego obrządku, 2 co służą u hr. Skarbka, 1. jego wyborca i 8 Rusinów.

Zapomogę krajową rozdzielił Wydział powiatowy w ten sposób, że po 10 koron dostali łacinnicy, sługi hr. Skarbka i jego wyborca; między innymi dostał zapomogę Józef Siwak mający 8 morgów pola i zabezpieczony, a nie dostał Józef Czajkowski, mający tylko 1¼ morga pola niezabezpieczony — któremu wszystko spłonęło doszczętnie.

Zapytujemy przeto J. Ekscellencyę:

Jakie J. Ekscellencya zamierza przedsiębrać kroki, i jakich użyć środków, aby nie działały się podobne nadużycia, aby publicznego grosza nie używano w celach agitacyi i jako nagrodę za partyjne usługi.

Czy skłonny jest pociągnąć do odpowiedzialności podwładny sobie Wydział powiatowy w Rudkach za takie niesumienne zarządzanie publicznym groszem i za jaskrawe nadużycie swego stanowiska.

Interpelant:  
Iwan Kiweluk.

Oleśnicki, Sandulak, Winniczuk, Kurowiec, Sodomora, A. Staruch, T. Staruch, Dumka, Korol, Lewicki, Tracz, Krysowaty, Makuch, Skwarko.

W n i o s e k.

Mieszkańcom powiatu żywieckiego nawięzionym w roku 1908 klęskami gradobicia, wylewami wód, i długo trwającymi słońcami, raczy Wysoki Sejm na żywność, zasiew gruntów i karmę dla bydła uchwalić bezzwrotną wydatniejszą zapomogę.

We Lwowie, dnia 17. września 1908.

Wnioskodawca:  
Szwed w. r.

Pastor, Oleśnicki, Staruch Antoni, Dumka, Sandulak, Staruch Tymoteusz, Kiweluk, Kurowiec, Haempel, Korol, Żardecki, Krysowaty, Lewicki, Myroniuk-Zajaczuk, Makuch.

W n i o s e k.

Zważywszy, że m. Wieliczka od szeregu lat stara się bezowocnie o gimnazjum,

zważywszy, że liczna niezamożna młodzież z Wieliczki i okolicy zmuszoną jest uczęszczać do szkół średnich w Krakowie lub Podgórzu, gdzie środki utrzymania są kosztowne,

zważywszy, że szkoły średnie tak w Krakowie jak i w Podgórzu są przepelnione,

zważywszy w końcu, że c. k. rząd dotychczas w Galicyi nie przystąpił do kreowania gimnazjum nowego typu:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby w najbliższym czasie przystąpił do otwarcia w Wieliczce gimnazjum nowego typu.

Wnioskodawca:  
Maryewski, w. r.

Jahl, Kolischer, Skarbek, Rittel, Leo, Bednarski, Landau, Tertil, Michałowski, Czezc, Doliński, Skołyszewski, Sala, Adam, Schätzel, Sare, Maiss.

W n i o s e k.

Dostarczenia włościanom taniego i dogodnego kredytu hipotecznego za spłatą rozłożoną na dłuższy szereg lat a z możliwością rychlejszego umorzenia, jest piekącą potrzebą i nieodzownym warunkiem uregulowania majątkowych stosunków w gospodarstwach włościańskich, jako też podjęcie nieodzownych inwestycji dla powiększenia dochodu z tych gospodarstw. Bank krajowy jest ze swego założenia powołany do zaspokojenia tej potrzeby, lecz organizacya kredytu hipotecznego w tym krajowym zakładzie kredytowym czyni go dla włościan trudno dostępnym i niedogodnym. Wskutek tego są popolicie zmuszeni zastępować kredyt realny, długoterminowy, kredytem osobistym krótkoterminowym, nie mówiąc już o częstem wyzyskiwaniu tych nieuregulowanych stosunków przez prywatnych wierzycieli i przez lichwiarskie lub na zysk obliczone instytucye i przedsiębiorstwa kredytowe.

Z uwagi zatem na ten stan rzeczy wnoszą podpisani:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z Dyrekcją Banku krajowego przedłożył jeszcze w bieżącej sesji sejmowej wnioski zmierzające do takiej zmiany przepisów Banku krajowego, iżby

ułatwionem zostało właścicielom gospodarstw włościańskich korzystanie w tym krajowym zakładzie kredytowym z długoterminowego kredytu hipotecznego, zwłaszcza przy użyciu stosownego pośrednictwa spółek oszczędności i pożyczek.

We Lwowie, 18. września 1908.

Wnioskodawca:  
Stefczyk, w. r.

Kędzior, Bojko, Styła, Witos, Bernadzikowski, Jampolski, Jedynek, Lewakowski, Długosz, Skolyszewski, Żardecki, Bis, Cieluch, Ptak, Krężel, Cipser, Wasung, Stapiński, Myjak.

W n i o s e k.

Wysoki Sejmie!

Gruźlica płuc i innych narządów zajmuje w statystyce sanitarnej poczesne miejsce — a spustoszenie, jakie wyrządza wśród ludności i kraju, zwiększa się szybko z każdym rokiem.

Według sprawozdania kr. Rady zdrowia z r. 1903 liczba przypadków śmierci z gruźlicy płuc i innych narządów, wynosiła łącznie z zapaleniem płuc (która to choroba jest identyfikowana przez miejskich oglądaczy zwłok z gruźlicą), łącznie 48.023 czyli 6.44% ludności i 25% zmarłych wogóle. (Sama gruźlica = 25.271 t. j. 3.35% ludności : 12.7%. W niektórych powiatach wynosiła liczba zmarłych na gruźlicę na 100 — 39 a nawet 41.4. Jeżeli do tych martwych cyfr dodamy tę znaczną ilość przypadków chronicznych, podkopujących zdrowie fizycznie i moralnie a usuwających się zupełnie z ewidencji, nabierzemy przekonania, jak znacznie rozszerzoną jest gruźlica i jak doniosłe ma znaczenie społeczne.

Przyczynami są :

1) odziedziczone usposobienie do nabycia gruźlicy, które nie koniecznie musi się rozwijać ;

2) nabyta zmniejszona odporność organizmu wskutek wyniszczenia, nędzy, alkoholizmu etc. ;

3) nieznajomość względnie niemożliwość przestrzegania środków ochronnych przeciw nabawieniu się gruźlicy (ciasne, nędzne mieszkanie wieśniaków, wspólne spanie, jedzenie z tej samej miski, nieregularne żywienie się) ;

4) mleko i mięso zwierząt gruźliczych.

Skutki gruźlicy w gospodarstwie społecznym są fatalne a ujawniają się głównie w dwóch kierunkach :

a) utrata w ludziach a więc ubytek względnie karłowacenie wydatnych sił roboczych społeczeństwa ;

b) zgubny wpływ na cały sposób myślenia, poglądy nie tylko osób dotkniętych gruźlicą ale i ich otoczenia, co odbija się w zapatrywaniach politycznych.

Środki zwalczania gruźlicy zasadzają się na :

1) Wzmocnieniu odporności organizmu i to tak zupełnie zdrowego a tembardziej obciążonego dziedzicznie czyli usposobionego przez ścisłe przestrzeganie warunków higieny mieszkań, ćwiczenia ciała, odżywiania się racjonalnego ;

2) unikaniu i niszczeniu zarazków a więc odosobnieniu zdrowych od chorych przy pomocy wczesnej i racjonalnej dyagnozy, dezynfekcyi płwocin i przedmiotów powalanych płwocinami,

3) stosownem zarządzeniu weterynaryjnym dotyczącem zwierząt gruźliczych,

4) racjonalnem leczeniu, które może być zarazem środkiem higieniczno-zapobiegawczym i dydaktycznym, zwłaszcza jeżeli odbywa się w sanatoriach.

Okólnik Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 14. lipca 1902 L. 29.949 podaje szczegółowe wskazówki i godne uwagi przepisy — wprowadzenie jednak takowych w życie nie będzie możliwem w całej pełni tak długo, dopóki ludność sama nie będzie świadomie współdziałała a władze polityczne i autonomiczne solidarnie nie wystąpią do walki przeciwgruźliczej.

Wobec powyższego przedstawienia Wysocki Sejm raczy uchwalić:

1) przyspieszenie wejścia w życie ustawy o epidemiach w myśl opinii departamentu sanitarnego Ministerstwa spraw wewn. z dnia 16. kwietnia 1901, orzeczenia najwyższej Rady zdrowia z 13. września 1906.

2) Podobnie jak to zarządzono w powiatach kosowskim i nadwórniańskim z powodu kily, należałoby ustanowić w powiatach najbardziej dotkniętych lekarzy specjalnych do zwalczania gruźlicy — zresztą akcyę przeciwgruźliczą poruczyć lekarzom okręgowym.

3) Bezpłatne badanie bakteryologiczne.

4) Konkurs na plan uzdrowisk ludowych.

5) Bezpłatne szczepienie tuberkuliną zwierząt, zwłaszcza krowy, licencyonowane bubaje.

6) Bezpłatne leczenie gruźliczych ubogich.

7) Pouczanie ludności przez odczyty, szkoły popularne, broszurki, artykuły w pisemkach ludowych o istocie gruźlicy.

Wreszcie w myśl powyższych uwag zwołania przez Wydział krajowy ankiety i zdania sprawy na najbliższej sesji sejmowej.

Wnioskodawca:

Tadeusz Cieński, w. r.

Maiss, Rayski, Głębiński, Moysa, Leszek Cieński, Sobolewski, Wodzicki, Kozłowski, Sapięha, Bernadzikowski, Gołuchowski, Marszałkowicz, Bojko, Bednarski, Bilczewski, Żardecki, Lewakowski, Czartoryski, A. Brunicki, Witos, Cielecki.

Marszałek oznajmia, że pierwsze czytanie odczytanych wniosków umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń, interpelacyę zaś odstąpi p. Komisarzowi rządowemu, względnie Wydziałowi krajowemu.

Marszałek oznajmia, że p. Garapich złożył mandat członka komisji dla reform agrarnych, wobec czego uzupełniający wybór umieści na porządku dziennym jednego z najbliższych posiedzeń.

Marszałek udziela głosu JE. c. k. Namiestnikowi w celu dania odpowiedzi na interpelacyę.

Przemawia JE. c. k. Namiestnik Dr. M. Bobrzyński i udziela odpowiedzi na interpelacyę p. Leo i tow. wniesioną dnia 16. września 1908 w sprawie trwania obecnej sesji sejmowej.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest :

1. Wykór 4 sekretarzy, 4 kwestorów, 12 rewidentów.

2. Wybór komisji budżetowej z 25, komisji gminnej z 21 i komisji reformy wyborczej z 25 członków.

Marszałek oznajmia, że wybór rewidentów usuwa z porządku dziennego, następnie zaprasza do komisji skrutacyjnej pp. Paygerta, Jampolskiego, Bednarskiego, wzywa posłów do oddawania kartek łącznie na wszystkie te wybory.

Przemawia p. Głębiński i wnosi o powiększenie członków komisji gminnej z 21 na 25 członków.

Izba bez rozprawy uchwała ten wniosek p. Głębińskiego.

Marszałek wzywa posłów do oddawania kartek, a komisję skrutacyjną do przeprowadzenia skrutynium.

Tymczasem Izba przystępuje do dalszego punktu porządku dziennego, a mianowicie :

Pierwsze czytanie wniosku p. Lewickiego w sprawie wykładowego języka w szkołach średnich.

Przemawia p. Lewicki uzasadniając swój wniosek a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji szkolnej.

Izba uchwala powyższy wniosek bez rozprawy.

Marszałek wzywa p. Bednarskiego do zdania sprawy z wyniku skrutynium wyborów.

P. Bednarski zdaje sprawę z wyniku skrutynium wyborów. Głosowało 97 posłów. Absolutna większość 49.

Na sekretarzy otrzymali pp. hr. Badeni St. Henryk, Urbański, Wasung po 97 głosów, p. Skwarko 86 głosów, a p. Tracz 11 głosów.

Na kwestorów padło po 97 głosów na pp. Ciucheńskiego, Głębockiego, Korytowskiego Juliusza i Kurowca.

Do komisji budżetowej po 97 głosów otrzymali pp.: Badeni Kazimierz, Głębiński, Hupka, Jabłoński, Jędrzejowicz, Kędzior, Korol, Kozłowski, Krzeczunowicz, Leo, Lewicki, Loewenstein, Milewski, Niezabitowski, Oleśnicki, Piniński, Rutowski, Sala, Skalkowski, Skołyżewski, Starzyński, Stefczyk, Trzeciecki, Urbański, Żardecki.

Do komisji gminnej pp.: Bernadzikowski, Bojko, Brunicki Adolf, Cieński Leszek, Fruchtman, Garapich, Górski, Halban, Jaworski, Kołpaczekiewicz, Kraiński Wincenty, Leo, Merunowicz, Moysa, Piniński, Ptak, Sapieha, Sare, Skarbek, Skołyżewski, Skwarko, Sodomora, Stadnicki, Starzyński, Wodzicki.

Do komisji reformy wyborczej: pp. Badeni Kazimierz, Battaglia, Cieński Tadeusz, Głębiński, Jampolski, Jędrzejowicz, Korol, Laskowski, Leo, Lewicki, Loewenstein, Maryewski, Milewski, Moysa, Myjak, Oleśnicki, Paygert, Piniński, Sobolewski, Stadnicki, Stapiński, Starzyński, Urbański, Witos, Wodzicki.

Marszałek stwierdza powyższy wynik wyboru, następnie wzywa wybrane komisje, by się ukonstytuowały i wynik ukonstytuowania się podały do jego wiadomości, a zarazem wymienia sale, do których komisje zechcą się udać w tym celu.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Oleśnickiego o założenie w Stryju gimnazjum im. Cesarza Franciszka Józefa I. z ruskim językiem wykładowym.

Przemawia p. Oleśnicki uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwala powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Skarbka w sprawie skrócenia okresu budowy przy regulacji Strwiąża i Dniestru.

Przemawia p. Skarbek uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwala powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Kiweluka o założenie w Samborze gimnazjum z ruskim językiem wykładowym.

Marszałek oznajmia, że na druku tego wniosku brak podpisu p. Oleśnickiego. Wliczając ten podpis, wniosek jest poparty.

Przemawia p. Kiweluk uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwala powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Starucha Tymoteusza o założenie w Brzeżanach gimnazjum z ruskim językiem wykładowym.

Przemawia p. Staruch Tymoteusz uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji szkolnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Starucha Tymoteusza o odszkodowanie dla gmin za funkcyę poruczonego zakresu działania.

Marszałek oznajmia, że zmienia porządek dzienny o tyle, że obecnie

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Oleśnickiego w sprawie regulacyi rzeki Tyśmienicy w pow. drohobyckim.

Przemawia p. Oleśnicki uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Starucha Tymoteusza o odszkodowanie dla gmin za funkcyę poruczonego zakresu działania.

Przemawia p. Tymoteusz Staruch uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gminnej.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Dumki w sprawie zaopatrzenia gmin w drzewo budulcowe i opałowe z lasów państwowych.

Przemawia p. Dumka uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Kurowca o pomoc dla ludności w wypasie i hodowli bydła rogatego.

Przemawia p. Kurowiec uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Następuje:

Pierwsze czytanie wniosku p. Skwarki w sprawie zaprowadzenia instytucji ubezpieczenia bydła.

Przemawia p. Skwarko uzasadniając swój wniosek, a pod względem formalnym wnosi na odesłanie tego wniosku do komisji gospodarstwa krajowego.

Izba bez rozprawy uchwała powyższy wniosek.

Marszałek zamyka posiedzenie, naznaczając następne na dzień 22. września 1908 godzinę 10 rano i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 1 minut 55 po południu.

Marszałek krajowy:

*Stanisław Badeni, w. r.*

Sekretarze:

*Mieczysław Urbański, w. r.*

*Stanisław Henryk Badeni, w. r.*